

№ 09 (698)
Сакавік 2018 года

Краязнаўчая газета

Выдаецца з красавіка 2003 года

bfk.by

У нумары:

- ➔ **Малая радзіма: турыстычныя сцэжкі Мастоўшчыны –** стар. 2
- ➔ **Світанак Дзяржавы: «Жалейка» і нацыянальнае абуджэнне –** стар. 4
- ➔ **Маршрут: шляхамі Тадэвуша Касцюшкі –** стар. 5

Прайшла XXV Мінская міжнародная кніжная выстаўка-кірмаш

Фота: Наталля КУПРЭВІЧ

Падрабязней чытайце ў наступным нумары

На тым тыдні...

✓ 17 лютага ў Касцюковічах адбыліся **масленічныя гуляні**. Для аматараў народнай творчасці было падрыхтаванае музычна-тэатрызаванае прадстаўленне «Масленічны разгуляй», у якім бралі ўдзел лепшыя клубныя ўстановы раёна. Удзельнікі пастаноўкі падзяліліся на дзве каманды: «белых» – заступнікаў Зімы і «зялёных» – памочнікаў Вясны. Дзве гадзіны доўжыліся вясёлыя музычныя спаборніцтвы. У выніку героі прыйшлі да пагаднення і ўсе разам пайшлі частаваць да смачнымі білінамі.

✓ 27 лютага ў Цэнтральнай навуковай бібліятэцы Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі ў межах праекта «Навука вне себя» адбылася сустрэча з **навукоўцамі-даследчыкамі НАН Беларусі**. Пад час яе можна было пазнаёміцца з разнастайнасцю нацыянальных паркаў і запаведнікаў нашай краіны, даведацца пра турыстычныя рэсурсы і раслінны свет гэтых прыродных скарыніцаў.

У серыі навукова-папулярных лекцыяў «Запаведныя тэрыторыі» ладзяцца сустрэчы з удзелам вядучага навуковага супрацоўніка Навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі па біярэсурсах Наталлі Юргенсон,

загадчыка сектара запаведнай справы ННЦ НАН Беларусі па біярэсурсах Уладзіміра Усціна, намесніка дырэктара Інстытута эксперыментальнай батанікі імя В.Ф. Купрэвіча НАН Беларусі Дзмітрыя Грумо.

Пад час сустрэчы працавала выстаўка выданняў, прысвечаная асабліва ахоўным прыродным тэрыторыям і іх даследаванням, і адбылася прэзентацыя кнігі «50 унікальных запаведных тэрыторій Беларусі».

✓ 27 лютага ў Літаратурным музеі Пётруся Броўкі адбылася імпрэза «...І нехта ўспомніць пра мяне», прысвечаная 85-годдзю з дня нараджэння Міхаіла Пратасевіча.

Міхаіл Іванавіч, філолаг па адукацыі, большую частку свайго жыцця прысвяціў музэйнай справе ў літаратурных музеях: працаваў у Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа, Дзяржаўным музеі гісторыі беларускай літаратуры, Літаратурным музеі Максіма Багдановіча, Літаратурным музеі Пётруся Броўкі – у ім наведнікі і сёння могуць убачыць асноўную экспазіцыю «Жыццёвы і творчы шлях Пётруся Броўкі», створаную М. Пратасевічам да 100-гадовага юбілею народнага паэта Беларусі ў 2005 годзе.

На імпрэзу былі запроша-

ныя родныя Міхаіла Пратасевіча, яго колішнія калегі-музейшчыкі і тыя, хто сёння працягвае яго справу. Пад час вечарыны была прадстаўленая выстаўка «...І нехта ўспомніць пра мяне» з прыватнага архіва самі Пратасевічаў.

✓ 3 28 лютага па 4 сакавіка Нацыянальная бібліятэка Беларусі прадстаўляла насычаную праграму на Мінскай міжнароднай кніжнай выстаўцы-кірмашы.

Адбылася **прэзентацыя «Кніга – галоўны экспанат»**. Аўтарытэтным выступоўцы даказвалі, што кніга можа быць не толькі крыніцай інфармацыі, але і цікавым экспанатам на выстаўцы.

Цягам усіх пяці дзён на стэндзе бібліятэкі працавала **тэматычная выстаўка «Францыск Скарына. Праекцыі духоўнасці»**. У першай частцы экспазіцыі былі прадстаўлены выданні Нацыянальнай бібліятэкі Беларусі, падрыхтаваныя да 500-годдзя беларускага кнігадрукавання. Цэнтральным экспанатам з'яўлялася шматтомнае факсімільнае выданне «Кніжная спадчына Францыска Скарыны». Другая частка экспазіцыі была прысвечаная 400-годдзю выдання першага Буквара, якое сёлета адзначае грамадства Беларусі. У раздзеле змяшчаліся факсімільнае выданне «Буквара» Спірыдона Собаля (1631 г.), факсімільнае ўзнаўленне аднаго з найбольш характэрных наву-

чальных выданняў XVIII ст. – «Буквар языка славенскаго» (Вільня, 1767 г.).

✓ 1 сакавіка ў Мемарыяльным музеі-майстэрні Заіра Азгура адкрылася **выстаўка фатаграфій Сяргея Карэюка «Следуючая останка»**. Здымкі ў тэхніцы мабільнага фатамастацтва, для стварэння якіх выкарыстоўваюцца электронныя прыстасаванні з убудаванай лічбавай камерай, не прызначаны для прафесійнага фатаграфавання. Такі метад дазваляе сканцэнтравать увагу не на якасці здымка, а на вобразах, перадачы пачуццяў і эмоцыяў.

✓ 1 сакавіка ў Дзяржаўным літаратурна-мемарыяльным музеі Якуба Коласа адбылася **творчая сустрэча з перакладчыкамі паэмы Якуба Ко-**

ласа «Сымон-музыка» на рускую мову – членам-карэспандэнтам Пятроўскай акадэміі навук і мастацтваў Андрэем Антонавым, адказным сакратаром Ленінградскага абласнога аддзялення Саюза пісьменнікаў Расіі Сяргеем Порахавым, дырэктарам Дома пісьменнікаў у Санкт-Пецярбургу Яўгенам Лукіным.

Сёлета адзначаецца 95-годдзе паэмы Якуба Коласа «Новая зямля», а таксама 100-годдзе выдання паэмы «Сымон-музыка», якую наш класік прысвяціў беларускай моладзі. І толькі ў мінулым годзе з'явіўся першы поўны пераклад «Сымона-музыкі» на рускую мову.

На творчым вечары былі прадстаўлены пераклад паэмы «Сымон-музыка», урыўкі з яе прачытаныя на розных мовах.

Пра мінулае Сёння Дзеля будучыні

Краязнаўчая газета
падпісныя індэксы:

індывідуальны - 63320, ведамасны - 633202

Дом на Захар'еўскай

У філіяле Нацыянальнага гістарычнага музея Рэспублікі Беларусь «Дом-музей І з'езда РСДРП» з 2 па 18 сакавіка 2018 года праходзіць юбілейная выстава «Сведка часу», прысвечаная 95-годдзю Дома-музея і 120-годдзю І з'езда РСДРП.

У 2018 годзе споўніцца 95 гадоў з дня адкрыцця Дома-музея І з'езда РСДРП, а таксама 120 гадоў з моманту правядзення гэтага з'езда. На працягу амаль стагоддзя Дом-музей – адзін з самых знакавых турыстычных аб'ектаў Мінска, сведка многіх гістарычных падзей жыцця горада і краіны. Ён быў адкрыты ў 1923 годзе.

Загады існавання музея яго наведвалі шматлікія дэлегацыі і палітычныя дзеячы розных краінаў свету, сярод якіх кубінскі лідар Фідэль Кастра, Генеральны сакратар Цэнтральнага камітэта Кампартыі Югаславіі Іосіп Броз Ціта, кіраўнік ГДР Вальтэр Ульбрыхт і многія іншыя. Гэтым музею прысвячалі свае вершы беларускія паэты Пятруся Броўка, Мікалай Аўрамчык, Эдзі Агняцкевіч, туркменскі паэт Рухі Аліеў, балгарскі Найдзен Вылчэў і іншыя.

Падрыхтаваная сумесна з Нацыянальным гістарычным архівам Беларусі, Беларускай дзяржаўнай архівам навукова-тэхнічнай дакументацыі юбілейная выстава знаёміць з матэрыяламі, што адносяцца да гісторыі дома па былой вул. Захар'еўскай, а таксама да створанага ў ім музея.

Пагодле інфармацыі арганізатараў

Больш за ўсё

ён бацькоўскаму краю адданы

4 лютага споўнілася 210 гадоў з дня нараджэння класіка беларускай літаратуры, аднаго з пачынальнікаў новай беларускай літаратуры і драматургіі, паэта, тэатральнага і грамадскага дзеяча Вінцэнта Дуніна-Марцінкевіча. Ён з'явіўся на свет у фальварку Панюшкавічы Бабруйскага павета Мінскай губерні (цяпер Бабруйскі раён Магілёўскай вобласці). Род меў герб «Лебедзь», карыстаўся ўсімі шляхецкімі правамі. Вядома, што ў XVII стагоддзі продкі пісьменніка валодалі маёнткам Марцінкевічы ў Смаленскім ваяводстве.

З нагоды юбілею класіка ў бібліятэках Шчучынскага раёна ладзілася некалькі імпрэзаў. 2 лютага Навадворская сельская бібліятэка прапанавала вучням 8-10 класаў мясцовай школы выправіцца ў завочнае падарожжа «Дарогамі Дуніна-Марцінкевіча». У бібліятэцы была падрыхтаваная літаратурная паліца «Вялікі дудар». Бібліятэкар нагадала прысутным біяграфію творцы, пазнаёміла з яго радаводам, асветніцкімі і грамадска-палітычнымі поглядамі пісьменніка. Школьнікі маглі пагартачь выданні твораў Дуніна-Марцінкевіча і кнігі пра яго. Напрыканцы сустрэчы была зладжаная віктарына па жыцці і творчасці пісьменніка.

У Васілішкаўскай сельскай бібліятэцы 3 лютага прайшла літаратурная гадзіна, прысвечаная нацыянальнай драматургіі юбіляра. Бібліятэкары распавялі прысутным пра жыццё В. Дуніна-Марцінкевіча, станаўленне яго як пісьменніка. Госці імпрэзы ўбачылі відэаролік

з фрагментамі тэатральных паставак драматурга, паслухалі музыку, створаную кампазітарамі пасля працывання камедыяў Дуніна-Марцінкевіча. Сустрэча завяршылася віктарынай па творчасці юбіляра.

У інтэграванай бібліятэцы аграгарадка Дэмбравы ладзіўся літаратурны аўтограф «Таямніцы Дуніна-Марцінкевіча». Пасля знаёмства з жыццём і творчасцю пісьменніка прагучалі верш «Да пацвітых беларусаў!» і ўрываек з апавесці «Гапон», якія пацвердзілі, з якой увагай стаяўся творца да беларускага фальклору і як маляўніча апісаў беларускія абрады. Да імпрэзы была падрыхтаваная кніжная выстаўка «Больш за ўсё ў бацькоўскаму краю адданы!»

У розных бібліятэках Шчучыншчыны таксама ладзіліся імпрэзы: партрэт аўтара «Жыве паміж намі дудар наш» (Каменская сельская бібліятэка), літаратурныя падарожжы «Творчасць, якая ўвабрала ў сябе душы народа» (Куляшоўская бібліятэка-музей) і «Патрыёт, баец, паэт...» (Гурнофельская сельская бібліятэка).

Па шчырасці, мы шмат чаго не ведаем аб жыцці В. Дуніна-Марцінкевіча. Аднак ведаем напэўна, што яго таленты былі шматгранныя – ён ставіў спектаклі, дзе сам быў рэжысёрам, акцёрам, музыкантам, добра танцаваў і спяваў. Больш за тое – яго творчасць значна паўплывала на фарманне беларускай літаратурнай мовы.

Віталей РУБАНЯЎ,
г. Шчучын

Адноім Будслаўскую святynie разам!

Нагадваем нашым чытачам, што ў 2015 г. Беларускі фонд культуры распрацаваў акцыю па зборы сродкаў на рэстаўрацыю Будслаўскага касцёла бернардынцаў. Дапамогі патрабуюць алтар XVII ст. у капліцы Святой Варвары, арыганальны орган XVIII ст. і фрэскі Казіміра Анташэўскага. Таксама ў планах стварэнне адпаведнай інфраструктуры і ўмоваў побыту для пілігрымаў і экскурсійных груп. Гэтую ініцыятыву падтрымалі Нацыянальная камісія Рэспублікі Беларусь па справах ЮНЕСКА, Мітрапаліт Мінска-Магілёўскі арцыбіскуп Тадэвуш Кандрусевіч, Беларускі камітэт Міжнароднай Рады па помніках і мясцінах (ІКАМОС). Акцыя працягваецца і сёння.

Вядзецца збор сродкаў на рэстаўрацыю адзінага ў Беларусі Нацыянальнага санктуарыя Маці Божай Будслаўскай. Свой уклад у гэтую справу вы можаце зрабіць непасрэдна ў касцёле Святога Сымона і Святой Алены ў Мінску, Будслаўскім касцёле Унебаўзяцця Найсвяцейшай Панны Марыі, а таксама пералічэннем сродкаў на дабрачынны рахунак, адкрыты пры Беларускім фондзе культуры ў Белінвестбанку. Імёны ахвяравальнікаў і назвы арганізацыяў будучы ўшанаваныя на памятнай дошцы ў Будслаўскім касцёле і надрукаваныя ў «Краязнаўчай газеце».

Звярніце ўвагу! Рэквізіты рахунку на рэстаўрацыю цяпер такія:

BY88BLBV31350100081886001001, г. Мінск, ОАО «Белінвестбанк». Дирекцыя па г. Мінску і Мінскай вобласці, код BLVBVY2X, с пометкой «На реставрацию Будславского костёла», Мінск, ул. Коллекторная, 11, УНП 100081886, ОКПО 37449864, тел. бух. (+ 375 017) 283 28 24.

Нашы спачуванні

2 сакавіка памёр археолаг і гісторык **Георгій ШТЫХАЎ**, доктар гістарычных навук, прафесар. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі Беларусі (1990).

Георгій Васільевіч працаваў у НАН Беларусі; падрыхтаваў 2 дактары і 19 кандыдатаў навук. Аўтар больш за 490 працаў (у тым ліку 12 манаграфіяў, блізу 1000 навуковых, энцыклапедычных і папулярных артыкулаў, 20 падручнікаў і навучна-метадычных дапаможнікаў), выдаў паўтара дзясятка кніг.

У пачатку 1990-х гг. уваходзіў у склад Рады Беларускага фонду культуры, узначальваў Беларускую асацыяцыю ахвяраў палітычных рэпрэсіяў.

Найбуйнейшы айчыны даследчык старажытнага Полацка – калыскі беларускай дзяржаўнасці. Даследаваў гісторыю Полацкай зямлі, курганныя могілкі ранняга сярэднявечча паўночнай і цэнтральнай Беларусі. Правёў археалагічныя даследаванні Віцебска, Заслаўя, Барысава, Лукомля, Лагойска, Копысі, паселішчаў на р. Менка.

ГА «Беларускі фонд культуры» і «Краязнаўчая газета» смуткуюць з прычыны смерці навукоўцы і выказваюць шчырыя спачуванні родным і блізім спачылага.

3 сакавіка пайшла з жыцця мовазнаўца, доктар філалагічных навук, прафесар **Валянціна ЛЕМЦЫНОВА**. Пры яе ўдзеле створаныя фундаментальныя працы «Беларуская граматыка», «Лексікалогія сучаснай беларускай мовы», «Агульнаславянскі лінгвістычны атлас», «Лексічны атлас беларускіх народных гаворак» і інш. Сааўтар нарматыўнага даведніка «Назвы населеных пунктаў Рэспублікі Беларусь» у 6 кнігах, «Слоўніка мовы «Нашай Нівы»» ў 5 тамах. Выступала ў прэсе з артыкуламі аб стане і перспектывах развіцця мовазнаўства.

Валянціна Пятроўна займалася навукова-арганізацыйнай, педагагічнай і грамадскай дзейнасцю, у т.л. у складзе Тапанімічнай камісіі пры Саўеце Міністраў Рэспублікі Беларусь і анамастычнай камісіі пры Міжнародным камітэце славістаў.

Пры яе ўдзеле быў прыняты Закон аб геаграфічных назвах, у якім юрыдычна замацаваная практыка першаснага прысваення назваў геаграфічным аб'ектам на беларускай мове, перадача іх на лацінку, а таксама на іншыя мовы (а не транслітэрацыя з рускамоўнай назвы).

ГА «Беларускі фонд культуры» і «Краязнаўчая газета» выказваюць шчырыя спачуванні родным і блізім спачылай.

Мастоўскія турыстычныя сцежкі

Вывучэнне гісторыі краіны пачынаецца з даследавання гісторыі вуліцы, вёскі, раёна, горада. Супрацоўнікі Мастоўскай раённай бібліятэкі імкнуцца назапасіць як мага больш інфармацыі аб сваім краі, каб потым забяспечыць ёю сваіх карыстальнікаў. 20 лютага ў Мастоўскай раённай бібліятэцы адбылася прэзентацыя дапаможніка «Турыстычнымі сцежкамі Мастоўшчыны», створанага супрацоўнікамі аддзела бібліятэчнага маркетынгу. На імпрэзу, прымеркаваную да Года малой радзімы, былі запрошаныя вучні восьмай класаў мастоўскай гімназіі № 1. Да мерапрыемства была падрыхтаваная кніжная выстаўка «Мастоўскі край чудаўны і загадкавы».

Аўтар гэтых радкоў пазнаёміла ўдзельнікаў імпрэзы з найпрыгажэйшымі куточкамі Мастоў і Мастоўскага раёна, паказала іх выявы ў электроннай прэзентацыі. Прысутныя даведаліся пра касцёл Святой Ганны ў в. Луна (пабудаваны ў 1782 г.), храм Свяціцеля Мікалая Цудатворца ў в. Дубна (пабудаваны ў 1844 г.), адзіны ў нашай краіне падвясны пешаходны мост у раённым цэнтры, помнік несьмяротным закаханым Яну і Цэцылі ў в. Багатырэвічы. На старонках дапаможніка згадваецца вёска Мінявічы, з якой звязанае жыццё празаіка Элізы Ажэшкі і паэта Міхася Явара.

Вучні даведаліся пра музей Мастоўскага раёна – Гудзевіцкі дзяржаўны літаратурна-краязнаўчы музей, Мастоўскі дзяр-

жаўны музей «Лес і чалавек», музей Маці ў Мікелеўшчынскім дзіцячым садзе – сярэдняй школе.

Таксама ў дапаможніку сабраныя матэрыялы пра гістарычныя каштоўнасці і прыродныя багацці краю. Ліпчанская пушча зачаруе любога турыста, а гаспадары аграрыя-

дзібаў заўсёды гатовыя прыняць гасцей.

На прэзентацыю былі запрошаныя менеджары турыстычнай кампаніі «ЛорыСтур» Ларыса Ваўчок і паэтка Галіна Васілеўская. Галіна Іосіфаўна прапачала свой верш, прысвечаны Мастам. Л. Ваўчок цікава і змястоўна расказала пра турыстычныя маршруты па нашым рэгіёне, прыгадала легенды пра Мاستы. Не засталася па-за ўвагай мясціны, звязаныя з гісторыяй Вялікай Айчыннай вайны – Мемарыял героям-землякам і ахвярам фашызму, зямлянка-музей у в. Шымкі, была згаданая і в. Княжаводчы, якую спалілі карнікі 23 ліпеня 1943 г.

Ірына КАВАЛЕЎСКАЯ,
бібліёграф аддзела
абслугоўвання і інфармацыі
Мастоўскай раённай бібліятэкі

На выстаўцы жывапісу ў Мастацкай галерэі Міхаіла Савіцкага сустрэліся малады пейзажыст, выкладчык Беларускай акадэміі мастацтваў Антон Вырва і вядомы пісьменнік Віктар Карамазай. Суразмоўцы спыніліся каля карціны «Крычаў», пабачылі іншыя палотны, на якіх адлюстраваны Сож. Абодва мужчыны з Магілёўшчыны, з-пад Крычава, яны з асаблівым пачуццём успрымаюць родную прыроду, умеюць нетаропка назіраць за ёю, ствараючы вобразы ў фарбах і словах.

В. Карамазай, сучаснік Рыгора Бардуліна і Генадзя Бураўкіна, стварыў цэлы пласт у беларускай літаратуры, прысвечаны жыццю і творчасці мастакоў. Нястомны даследчык сёння цікавіцца працамі маладых творцаў і піша пра іх. Напрыканцы мінулага года В. Карамазай выдаў ужо восьмую кнігу пра беларускіх жывапісцаў «Пад крыжам». У яе ўвайшлі навелы «Ван Гог», «Бабіна лета», «Макі» пра сучасных пейзажыстаў А. Вырва, Міколу і Марыю Ісаенкаў.

Каб спасцігнуць жыццёвыя пучыны мастакоў Вітольда Бялыніцкага-

Бірулі, Станіслава Жукоўскага, Антона Бархаткова, Гаўрылы Вашчанкі, Мікалая Неўрава, пісьменнік неаднойчы выпраўляўся ў працяглыя вандроўкі. Ён падарожнічаў па Магілёўшчыне, наведваючы вёску Крынкі на беразе Друці ў пошуках сядзібы бацькоў Бялыніцкага-Бірулі, бываў на Віцебшчыне на возеры Няшчэрда, вандраваў па Цвярскай губерні і надоўга спыняўся ў Гарусаве, дзе жыў Біруля і дзе яшчэ раней маляваў сваю карціну «Над вечным спакоем» Ісак Левітан. В. Карамазав захапілі вандроўкі з ружжом і палітрай Бірулі, ён шукаў дом С. Жукоўскага ў Старой Волі. З 1996 г. пісьменнік ладзіў пленэры памяці В. Бялыніцкага-Бірулі ў Магілёве, праводзіў літаратурныя чытанні ў Шклове, Бабруйску, Крычаве, Мсціславе.

Віктар Філімонавіч лічыць сябе ў глыбіні душы лясным чалавекам, таму што давялося яму пажыць і працаваць у лясніцтве ў вёсцы Лімень на Чэрыкаўшчыне. Хаця тады ён ужо скончыў факультэт журналістыкі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта і меў досвед працы ў раённым друку.

Пісьменнік за працоўным сталом

Пісьменніцкія падарожжы ў пошуках шэдэўраў

— У Крычаве была мая хата, родныя магілы, жыла старэнькая маці, там мае пачаткі і працягі ўсіх сцяжынаў зямных і пачуццяў, маральныя падмуркі, — успамінае пісьменнік. — Шмат значыць для мяне Лімень, вёсачка пад Чэрыкавам. У 1918 — 1924 гг. там знаходзілася школа-камуна, якую ўзначальваў Мадэст Лепаўшчык. Там вучыліся будучы кампазітар Ісак Любан і прафесар Іван Гутарэў. Пасля вайны ў Лімені існавала школа леснікоў, быў запаведнік баброў і вальер высакародных аленяў. Егеры вялі догляд і навуковыя даследаванні. Я пасябраваў з леснікамі, у 1986 г. напісаў там раман «Пушча» і паляўнічы аповяданні. Потым лес і вёска аказаліся ў зоне радыяцыйнага забруджвання.

— **Летась адзначалася 145-годдзе Бялыніцкага-Бірулі. Раскажыце, калі ласка, як вы зацікавіліся яго жыццём?**

— Рэдактар «Нёмана» Анатоль Кудравец папрасіў напісаць эсэ пра пейзажыста. Я пайшоў у архіў і знайшоў цікавыя запісы пісьменніка Войніча, які пасля вайны меў намер пісаць кнігу пра мастака, збіраў яго рукапісы. Там былі ўспаміны Бірулі пра дзяцінства, Крынкі, Бялынічы, Друць. Гэтыя старонкі паказалі мне шлях да мастака. За восем гадоў вандравак па слядах Бірулі я сустрэў шмат людзей, якія яго шчыра любяць, чуюць. Найбольш іх сустрэкаў сярод людзей простага, неказённага, у асяроддзі мастакоў, леснікоў, паляўнічых — людзей прыроды. Пейзажысты, якія жывуць у правінцыі, — яго духоўныя дзеці.

На выстаўцы ў Мюнхене пра Бірулю гаварылі як пра

майстра серабрыста-перламутравага паветра, якое маўчыць і звніць, нібы жалёба струны. Ён заўсёды шукаў таямніцы жывапісу ў прыродзе, у ёй знаходзіў разгадкі жыцця чалавека, лесу. Як бывалы паляўнічы, ведаў, што кожнае імгненне ў прыродзе дае новы ключык да адзінага сакрэтаў, а падабраць адзіны патрэбны ключык — гэта значыць упільнаваць сваё імгненне, чакаць і дачакацца, схпіць на пэндзаль і пакінуць на палатне.

Напісаўшы аповесць пра Бялыніцкага-Бірулю «Крыж на зямлі і поўня ў небе», я зацікавіўся творчасцю яго сяб-

ра Станіслава Жукоўскага з Пружаннаў. Потым напісаў аповесць «Брат мой духоўны» пра Антона Бархаткова, які лічыў сябе вучнем Бірулі.

— **Віктар Філімонавіч, а як вы спасцігаеце асобу мастака?**

— Цяжка пісаць пра мастакоў, якія жылі і намерлі, таму што ў нас няма архіваў. Але мне не патрэбная ўся біяграфія мастака. Мне трэба быць моцна ўражаным яго творчым, духоўным подзвігам або яго трагедыяй, ёю запаліцца, у яе ўвайсці і яе разгадаць. Гэта можна зрабіць маючы ўсяго некалькі даста-

верных фактаў з жыцця, але такіх, што даюць дастатковую і лагічную прастору для псіхалагічнага мастацкага аналізу. Такая праца патрабуе майго ўласнага жыццёвага вопыту не менш, чым жыццёвага вопыту літаратурнага героя. І гэта, падрэслю, не ёсць выдуманая праўда. Пад ёй грунт больш моцны, чым пад нейкім асобным біяграфічным і гістарычным фактам.

У аповесці «Зямля Фердынанда», што ўвайшла ў новую кнігу «Пад крыжам», я даследаваў праблему адрыву мастака ад родных каранёў, спрабаваў спасцігнуць, чаму Фер-

дынанд Рушчыц перастаў маляваць і пераклучыўся на выкладчыцкую дзейнасць. Я зразумеў гэтую драму і даў адказ у аповесці. Мастак павінен трымацца свайго асяроддзя, сваёй глебы, сваіх традыцыяў, школы. Як толькі ён пачынае мяняць іх, то губляе сваю непаўторнасць.

— **А як вы расчыталі трагічны лёс выдатнага рускага мастака Мікалая Неўрава?**

— У 1964 г. у якасці карэспандэнта «Магілёўскай праўды» я накіраваўся з Друцка ў Лыскаўшчыну, што пад Круглым. Абыходзячы па сівым купніку заліты вадой бальшак, я выйшаў на высокія могілкі і там спыніўся перад вільготным курганком з дошчачкай на крыжы і надпісам на ёй «Мікалай Васільевіч Неўраў». У маі 1996 г. непадалёк Лыскаўшчыны праходзіў пленэр пейзажыстаў, і мы з А. Бархатковым выкраілі дзень, каб пабываць на магіле Неўрава. Я не ставіў за мэту ахапіць у сваім творы ўсё жыццё Неўрава. Мне хацелася ўбачыць мастака такім, якім ён быў у нашай вёсцы, — рэалістам-народнікам, чалавекам высокай культуры, вялікай душы і мужнай шчырасці, творча актыўным, убацьчы мастака ў асяроддзі тагачаснай прыгнечанасці і пакоры, выявіць яго рэакцыю на небяспеку, якая прывяла Неўрава да трагічнага сыходу з жыцця. У Лыскаўшчыне і ў суседніх вёсках захалялася памяць пра мастака, і гэта дазволіла мне стварыць яго вобраз у рамане «Мастак і паўрабкі».

Віктар Карамазай і Антон Вырва каля карціны «Крычаў»

Гутарыла
Эла ДЗВІНСКАЯ
Фота аўтара

Конкурс

ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў» абвешчае пра пачатак прыёму працаў на конкурс «Экслібрыс», які сёлета прысвечаны 100-годдзю Беларускай Народнай Рэспублікі.

Запрашаем да ўдзелу аўтараў і аўтрак ва ўзросце да 35 гадоў, якія пішуць творы на гістарычную тэматыку ў паэзіі, прозе, эсэістыцы, драматургіі. Увага: да разгляду прымаюцца толькі тэксты, не апублікаваныя ў друку.

Абмежаванні па аб'ёме: на разгляд прымаюцца творы аб'ёмам да 1 аўтарскага аркуша (40 тыс. знакаў з прабеламі – для прозы і эсэістыкі; 700 радкоў для паэзіі).

У журы штогадовага літаратурнага конкурсу «Экслібрыс» сёлета ўвайшлі Уладзімір Арлоў, Ірына Багдановіч, Валеры Герасімаў, Вольга Патава і Анатоль Сідаровіч.

Тэксты на конкурс можна дасылаць файламі ў фармаце .doc да 1 жніўня 2018 года на адрас sbp@lit-bel.org, пазначыўшы тэмай ліста «Экслібрыс».

У лісце мусіць быць наступная інфармацыя: імя, прозвішча, дата нараджэння ўдзельніка (удзельніцы), кантактны нумар тэлефона і e-mail.

Па выніках конкурсу мяркуюцца публікацыі ў часопісе «Дзеяслоў», «Краязнаўчай газеце», дадатку «Літаратурная Беларусь» пры газеце «Новы Час», а таксама выданне кнігі з творами пераможцаў.

За ходам конкурсу сачыце на сайце <http://lit-bel.org/>.

Прэс-служба ГА «Саюз беларускіх пісьменнікаў»

Шпацыр па гістарычных кропках прыцягнення

Месцы, што пазначаны на мапах кропкамі, становяцца пунктамі, з якіх бяруць пачаткі лёсы нацыяў. Мінск на мяжы XIX – XX стст. стаў пунктам нулявога адліку ў найноўшай гісторыі Беларусі і не толькі яе.

У Мінску братам Іванам і Антонам Луцкевічамі была ўтвораная першая нацыянальная партыя беларусаў – Беларуска-сацыялістычная грамада (БСГ). Тутсама дзейнічала іх партыйная друкарня, а ў 1906 г. тут адбыўся II з'езд БСГ. Будынак, у якім месцілася кіраўніцтва гэтай партыі ў 1917 г., – цудам ацалелі! У 1917 г. у ім дзейнічаў Беларускі нацыянальны камітэт на чале з Раманам Скірмунтам. Адна з першых публічных акцыяў камітэта – наладжаны 12 сакавіка 1917 г. дзень беларускага значка ў Мінску. Як паведамлялі тагачасныя газеты, у гэты дзень на вуліцах горада прадаваліся «значкі нацыянальных колераў Беларусі – чырвонага зь белым. Упершыню забытая мова забытай беларускай вёскі дамінавала ўсюды: на вуліцах, у кавярнях, кінэмаатографах». 24 – 25 мая 1917 г. у Мінску адбыўся з'езд беларускага каталіцкага духавенства. А 25 сакавіка 1918 г. у Мінску была абвешчана незалежнасць Беларускай Народнай Рэспублікі.

У сённяшняй сталіцы Рэспублікі Беларусь цудам ацалелі ўсе адрасы, тым ці іншым чынам звязаныя з ідэяй незалежнасці Беларусі. Пабачыць іх можна было на адмысловым уяўным шпацыры, што ладзіла 2 сакавіка культурная пляцоўка і грамадская арганізацыя «Арт Сядзіба». Правадні-

ком і апавальнікамі аб даўніх падзеях быў вядомы мастацтвазнаўца, гісторык архітэктуры Сяргей Харэўскі. Коротка спынімся на тых «кропках прыцягнення 1918-га».

Былы гарадскі тэатр – цяпер драматычны тэатр імя Янкі Купалы. Тут яшчэ пры канцы 1917 г. адбываліся пасяджэнні Усебеларускага з'езда.

Колішні біскупскі палац пры кляштары езуітаў – тады рэзідэнцыя расійскіх губернатараў на Саборнай плошчы (крыху пазней – пляц Волі). У 1918 г. у ім засядалі спачатку выканаўчы камітэт Рады Усебеларускага з'езда, а затым і Народны сакратарыят Беларусі. Тут была прынятая Першая ўстаўная грамата (плошча Свабоды, 7).

Захаваўся ў выдатным стане і той

будынак Сялянскага пазямельнага банка (цяпер на вуліцы Валадарскага, 9), дзе ў залі на трэцім паверсе а восьмай гадзіне раніцы 25 сакавіка была ўхвалена Трэцяя ўстаўная грамата БНР. Будынак быў арандаваны ў Сялянскага пазямельнага банка ад сярэдзіны сакавіка 1918 г. для Народнага сакратарыята.

А 9 сакавіка 2018 г. «Арт Сядзіба» зладзіла гарадскі квэст «Шляхамі БНР». Менавіта ў гэты дзень 100 гадоў таму была прынятая Другая ўстаўная грамата да народаў Беларусі. Асноўнае яе пасыл быў у тым, што ў межах рассялення і колькаснай перавагі беларускага народа абвешчалася Беларуска-Народная Рэспубліка.

Паводле паведамленняў арганізатараў

Распавядае Сяргей Харэўскі

WWW.GAZETA.BY.COM

Грай, «Жалейка», грай!

22 лютага ў Дзяржаўным літаратурным музеі Янкі Купалы адзначылі 110-годдзе выхаду ў свет першага зборніка Янкі Купалы «Жалейка» і 100-годдзе напісання паэтам цыкла патрыятычных вершаў. Да гэтай даты прымаркавалі адкрыццё выставачнага праекта «Абуджаная жалейка», куратарамі якога з'яўляюцца Марыя Бартокова і Павел Каралёў.

Асноваю канцэпцыі праекта сталі гістарычныя падзеі, што абумовілі стварэнне Купалам патрыятычных вершаў. Кампазіцыйны цэнтр экспазіцыі – копія карты Беларускай Народнай Рэспублікі. Яе арыгінал быў створаны да міжнароднай канферэнцыі ў Лазане ў 1916 годзе. Шматпланавую экспазіцыю склалі ўнікальныя дакументы з фондаў Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь і Дзяржаўнага літаратурнага музея Янкі Купалы, што размешчаныя вакол карты.

Разам з арыгіналамі асобнікаў «Жалейкі», выпушчанай у Санкт-Пецярбургу беларускай выдавецкай суполкай «Загляне сонца і ў наша аконца», у экспазіцыі ўпершыню былі прадстаўленыя

арыгіналы 11-і аўтографаў грамадзянска-патрыятычных вершаў Янкі Купалы 1918 года і спіс складу Часовага беларускага нацыянальнага каапітэта.

Валянцін Мазец

Выклікаюць цікавасць экспанаты, прысвечаныя стварэнню самастойнай дзяржавы – Беларускай Народнай Рэспублікі, абвешчанай 25 сакавіка 1918 г. Дзякуючы інтэрактыўнай экскурсіі, якую правёў П. Каралёў, прысутныя змоглі акунуцца ў атмасферу падзеяў часу стварэння БНР.

На прэзентацыі праекта выступілі загадчык аддзела навуковага выкарыстання дакументаў і інфармацыі Нацыянальнага архіва Рэспублікі Беларусь Маргарыта Старосценка і вядучы навуковы супрацоўнік Інстытута гісторыі Нацыянальнай акадэміі навук Беларусі Валянцін Мазец.

Пад час мерапрыемства адбылася чарговая акцыя «Чытаем Купалу разам», што ладзіцца штогод з 2012-га. Упершыню да акцыі далучыліся курсанты Акадэміі Міністэрства ўнутраных спраў Рэспублікі Беларусь Леанід Енч, Уладзіслаў Кутырла, Дзмітрый Кураж і Ягор Аксёначыкаў разам са сваім педагогам – прафесарам кафедры беларускай і замежных моваў Валянцінай Мароз.

Дарэчы, усе ахвочыя яшчэ паспеюць наведаць выстаўку – яна працуе да 16 красавіка.

Наталі КУПРЭВІЧ, фота аўтара

Курсанты МУС і іх выкладчыца пад час адкрыцця

Інтэраактыўнае перасячэнне мяжы разарванай Беларусі

Шляхамі Тадэвуша Касцюшкі

Надаўня падарожжа з Уладзімірам Цвірко па Жабінкаўскім, Кобрынскім і Драгічынскім раёнах Брэстчыны стала для мяне сапраўдным падарункам лёсу. Тым больш што падарожжа прайшло па мясцінах, звязаных з жыццём і змаганнем супраць царскай Расіі паўстанцкіх атрадаў Андрэя Тадэвуша Касцюшкі і Кастуся Каліноўскага. Раней мне пашчасціла наведаць Кракаў, дзе ў крыпце каралеўскага замка Вавель знаходзіцца астанкі Т. Касцюшкі, а перад ўваходам у замак узвышаецца скульптура гэтага легендарнага чалавека на кані. Вядома, што памёр ён 15 кастрычніка 1817 г. у швейцарскім горадзе Салатурні, дзе і быў пахаваны. Пазней цела было перапахавана ў Кракаве, а сэрца Касцюшкі захоўваецца ў адмысловай скрыні ў капліцы варшаўскага Каралеўскага палаца.

Знаёмства з архітэктурнымі помнікамі Жабінкаўскага раёна мы пачалі з праваслаўных храмаў у в. Булькава, у г.п. Жабінка і з наведвання Свята-Праабражэнскай царквы, што знаходзіцца на тэрыторыі мужчынскага манастыра на ўскраіне в. Хмеліна. У в. Малыя Сяхновічы, дзе некалі была радавая сядзіба Касцюшкаў-Сяхновічаў, мы трапілі па добрай асфальтаванай дарозе. Широкая алея, абсаджаная магутнымі дрэвамі, прывяла нас да будынка, дзе раней была школа, а цяпер размяшчаецца Жабінкаўскі раённы гісторыка-краязнаўчы музей. Некалі сядзібу Касцюшкаў-Сяхновічаў ахінаў вялікі парк, рэшткі якога захаваліся да нашага часу. Перад будынкам музея ўзвышаецца адзіны ў Беларусі (калі не лічыць бюст на тэрыторыі амерыканскага пасольства ў Мінску. – «КГ») помнік Тадэвушу Касцюшку, створаны архітэктарам Альбінай Відацкай у 1930 г.

Каля ўвахода ў музей нас гасцінна сустрэла яго супрацоўніца Жанна Мікалаеўна. Яна паведаміла, што музей наведваюць турысты з розных краінаў, нават з Аўстраліі, дзе імем Касцюшкі названая самая высокая гара кантынента. Затым яна паказала павалены маланкаю магутны дуб, які, паводле падання, пасадзіў Касцюшка. Нейкі «дбайны гаспадар» спрабаваў распялаваць дуб на дрывы, але мясцовыя жыхары перашкодзілі гэтаму.

У музеі Касцюшку адведзена вялікая мемарыяльная зала. Вядома, што нарадзіўся ён у фальварку Мерачоўшчы-

на Слонімскага павета (сёння Івацэвіцкі раён) у сям'і збяднелага шляхціца, але больш за 10 гадоў яго жыцця прайшлі ў Сяхновічах. Непадалёк музея нашу ўвагу прыцягнулі драўляныя скульптуры Тадэвуша Касцюшкі і яго каханай Людвікі, створаныя народным майстрам Беларусі Анатолем Турковым з Камянца. Калі Т. Касцюшка служыў у магната Юзафа Сасноўскага, ён закахаўся ў дачку свайго прадаўцы Людвіку і хацеў ажаніцца з ёю. Але баць-

Хутка дзяўчына была заручаная з князем Любомірскім, але Т. Касцюшка, як сведчаць яго біяграфы, да самай смерці кахаў Людвіку.

Т. Касцюшка з'ехаў у Францыю, затым – у Паўночную Амерыку, дзе ўдзельнічаў у вайне за незалежнасць ЗША. За сваю мужнасць і героіства атрымаў званне брыгаднага генерала. У 1794 г. на тэрыторыі сённяшняй Беларусі ён узначаліў нацыянальна-вызваленчае паўстанне супраць расійскай акупацыі. У ім актыўна ўдзельнічаў і Міхал Клеафас Агінскі, які пасля паразы паўстання мусіў з'ехаць за мяжу і перад гэтым напісаў свой славыты паланэз «Развітанне з Радзімай». У расійскіх і афіцыйных беларускіх сродках масавай інфармацыі сцвярджаецца, што быццам па нацыянальнасці Т. Касцюшка – паляк. Але факты абвяргаюць гэта. За два гады да смерці наш зямляк у лісце да імператара Аляксандра I пісаў: «Нарадзіўся я ліцьвінам... Смуга будучыні яшчэ пакрывае лёс маёй роднай зямлі». Т. Касцюшка, як і Адам Міцкевіч, К. Каліноўскі, сваёй

Мемарыяльная капліца ў гонар паўстанцаў пад кіраўніцтвам Т. Касцюшкі ў в. Чыжэўшчына

ка дзяўчыны адказаў Тадэвушу: «Галубкі не для вараб'ёў, а дочки магнатаў не для шляхцікоў». Тады закаханыя паспрабавалі збегчы, але іх затрымалі слугі Сасноўскага, якія жорстка збілі Касцюшку.

Радзімай лічыў не Польшчу, а Літву – сучасную Беларусь.

Пасля Малых Сяхновічаў мы наведвалі ў в. Здзітава старажытную Свята-Мікіцкую царкву, пабудаваную на маляўнічым беразе ракі Мухавец ажно ў 1502 г. У 1758 г. у ёй адпявалі бацьку Тадэвуша – палкоўніка Людвіка Касцюшку-Сяхновіча.

Мы наведвалі яшчэ адну мясціну ў Жабінкаўскім раёне, звязаную з паўстаннем 1794 г. У в. Чыжэўшчына, якая ў тыя далёкія часы называлася Крупчэцамі, каля кляштарна абдылася жорсткая бітва паміж расійскім войскам на чале з Аляксандрам Суворавым і паўстанцамі Т. Касцюшкі. У памяць аб гэтай падзеі на месцы бітвы быў пабудаваны мемарыяльны комплекс з прыгожай капліцай. На памятным камені, што ляжыць каля ўвахода ў мемарыял, ёсць надпіс: «Капліца ўсталявана ў памяць аб войнах, што загінулі ў Крупчэцкай бітве 17 верасня 1794 года». А ў самой капліцы на па-

Свята-Мікіцкая царква (1502 г.) у в. Здзітава

мятным знаку можна прачытаць «За нашу і вашу волю». 17 верасня 1794 года. Найвялікшая бітва часоў касцюшкаўскага паўстання на землях Беларусі». Шануюць на Брэстчыне памяць выдатнага свайго земляка!

У в. Маціевічы мы агледзелі царкву Іаана Прадцёчы, пабудаваную ў 1718 г. дзякуючы намаганням Касцюшкаў-Сяхновічаў.

Непадалёк Дзяржынска (Койданава), на ўскраіне вёскі Дзягільна, знаходзіцца старая могілка, якія мясцовыя жыхары называюць «панскімі». Тут пахаваны даследчык Казахстана, падарожнік, пісьменнік, удзельнік паўстання 1831 г. Адольф Янушкевіч і яго маці Тэкля – стрыечная ўнучка Т. Касцюшкі, унучка яго роднай сястры Ганны. Муж Таклі, Міхалі, прымаў удзел у паўстанні, і за мужнасць Касцюшка прысвоіў яму чын палкоўніка. У 2013 г., калі споўнілася 210 гадоў з дня нараджэння нацыянальнага героя Казахстана А. Янушкевіча, казахская дэлегацыя на чале з паслом Казахстана ў Беларусь Ергалі Булегенавым наведвала могілкі, усклаўшы на магільныя кветкі.

У Драгічынскім раёне, які мы наведвалі на другі дзень нашай вандрожкі, зберагліся помнікі, прысвечаныя паўстанню 1863 – 1864 гг. пад кіраўніцтвам К. Каліноўскага супраць царскай Расіі. Вёска Заказель некалі належала палескай галіне роду Ажэшкаў. Сюды неаднойчы прыязджала пісьменніца Эліза Ажэшка. У вёсцы захавалася велічная капліца-пахавальня, у якой пасля ранення нібыта хаваўся адзін з кіраўнікоў паўстання Рамуальд Траўгут. Калі паўстанне пацярпела паразу, у капліцы па загадзе расійскіх уладаў знішчылі алтар, наглуха забілі ўваход. Але і сёння зняйданая капліца, што некалі была каштоўнай кветкай неаготыкі на Палессі, не страціла свайго характа! Таксама ў Заказелі захаваліся духнаварховы бровар, гаспадарчэ будынак і рэшткі некалі прыгожага парку...

Помнік на магільні стрыечнай унучкі Т. Касцюшкі Тэкля Янушкевіч у в. Дзягільна Дзяржынскага раёна

Драгічынскага раёна. Тое ж самае мы бачылі і пад час падарожжа па Магілёўшчыне.

Лявон ЦЕЛЕШ, г. Дзяржынск

Жабінкаўскі раённы гісторыка-краязнаўчы музей з бюстам Т. Касцюшкі

Георгіеўскія кавалеры Міншчыны: біяграфічны летапіс

(Працяг. Пачатак у № 8)

Ганчарык Мікіта (імя па бацьку невядомае).

Нарадзіўся ў 1890 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Слуцкі пав., Чапліцкая вол., в. Садавічы (Мінская вобл., Капыльскі р-н, Буцацінскі с/с, в. Садавічы).

З сялянцаў. Навучаўся ў народным вучылішчы ў суседнім сяле Бялевічы (цяпер – в. Бялевічы ў складзе Слуцкага р-на Мінскай вобл.). Прызваны на вайсковую службу ў 1911 г. і залічаны ў 2-і лейб-уланскі Курляндскі Яго Імператарскай Вялікасці Аляксандра II полк.

Удзельнік Першай сусветнай вайны. Падпрапаршчык.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; светла-бронзавыя медалі «У памяць 100-годдзя Айчынай вайны 1812 года», «У памяць 300-годдзя царствавання Дома Раманавых».

Далейшы лёс не высветлены.

Жук Восіп Мацвеевіч

Нарадзіўся 2 ліпеня 1869 г. Месца нараджэння: Віленская губ., Свянцянскі пав., Вішнеўская вол., в. Шляпы (Мінская вобл., Вілейскі р-н, Іжскі с/с, в. Шляпы; у першакрыніцы па-руску так: из крестьян Виленской губернии, Святенянского уезда, Вишневской области, деревни Шляпа).

Восіп Жук

Скончыў народнае вучылішча ў суседнім невядлічкім мястэчку Спягла. Быў прызваны на вайсковую службу і залічаны ў 118-ы пяхотны Шуйскі полк. Прайшоў падрыхтоўку ў палкавай школе, пасля чаго сам вучыў навабранцаў. У складзе 14-га Усходне-Сібірскага (пазней 14-га Сібірскага) стралковага палка прымаў удзел у руска-японскай вайне, у т.л. у абароне крэпасці Порт-Артур. За баявыя адзнакі яму быў нададзены чын старшага унтэр-афіцэра.

Узнагароды: знак адзнакі ваеннага ордэна Святога Георгія 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскі медаль 4-й ступені.

Знакам 4-й ступені ўзнагароджаны «за мужество и храбрость, оказанные им в бою на позиции у г. Хунсан 21 июня 1904 г.».

Знакам 3-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «В боях 13 и 14 июля 1904 г. оказал примерное мужество и храбрость, а когда был ранен в роту фельдфебель, принял исполнение обязанностей фельдфебеля».

Знакам 2-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «Исполняя должность фельдфебеля и командуя полуротой, отбил штурм японцев на Куропаткинском редуте, хотя часть редута была ими уже взята».

Знакам 1-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «В бою 15 ноября 1904 г. на Высокой горе, когда был убит командир роты, принял роту и командовал ею до прибытия вновь назначенного ротного командира, держась на месте до конца боя, несмотря на ранение осколком гранаты в ногу».

Прымаў удзел у Першай сусветнай вайне, быў узнагароджаны Георгіеўскім медалём.

Далейшы лёс не высветлены.

Жук Раман Міхайлавіч

Нарадзіўся ў 1885 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Слуцкі пав., Грэская вол. (Мінская вобл., Слуцкі р-н).

Прызваны на вайсковую службу ў 1907 г. Прайшоў навучанне ў вучылішчы камандзе. З 1910 г. – на звыштэрміновай службе: старшы унтэр-афіцэр. Удзельнік Першай сусветнай вайны: падпрапаршчык 18-га пяхотнага Валагодскага Яго Вялікасці караля Румынскага палка. Вызначыўся ў ходзе першай паспяховай наступальнай аперацыі войскаў Паўднёва-Заходняга фронту, што занялі большую частку Галіцыі. Быў паранены 19 чэрвеня 1916 г. За баявыя адзнакі яму нададзены чын прапаршчыка са старшынствам з 20 ліпеня таго ж года.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскія медалі 3-й і 4-й ступеняў.

Георгіеўскім крыжам 4-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «Будучи в разведке 27 сентября 1914 г., рассмотрел позицию противника, выбил неприятеля, заняв его окопы, и захватил часть караула в плен».

Георгіеўскім крыжам 3-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «В бою 8 октября 1914 г. при атаке захватил неприятельский пулемёт и 4 ящика патронов под сильным огнём противника».

Георгіеўскім крыжам 2-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «5 октября 1915 г. отправился с 4 солдатами на разведку и, несмотря на то, что во время резки проволочного заграждения был застигнут неприятельской заставой, состоявшей из 10 человек, добыл и доставил необходимые сведения о противнике, при этом проявил мужество и храбрость».

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «В бою 7-8 октября 1915 г. за выбитием из строя полуротного командира, принял командование полуротой и при атаке губительным огнём противника проявил отвагу, хладнокровие и распорядительность во время восстановления порядка».

Памёр у 1943 г.

Калясьень Адам Антонавіч

Нарадзіўся ў 1884 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Ігуменскі пав., Пагосцкая вол. (Мінская вобл., Бярэзінскі р-н).

Удзельнік Першай сусветнай вайны. У 1914 г. – падпрапаршчык 3-га ўланскага Смаленскага Яго Імператарскай Вялікасці Аляксандра III палка. Вызначыўся ў баях на тэрыторыі сучаснай Польшчы. За баявыя адзнакі яму быў нададзены чын прапаршчыка са старшынствам з 9 жніўня 1915 г., затым – карнета са старшынствам з 19 ліпеня 1916 г. у складзе 9-га запаснага кавалерыйскага палка.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскі медаль 4-й ступені.

Георгіеўскім крыжам 1-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «9 марта 1915 г. находясь в сторожевом охранении в деревне Шиплишки во время наступления пехоты противника под сильным ружейным огнём, совместно с 3 товарищами зашёл во фланг противнику, оказав тем самым содействие в отбитии врага, причём в этом деле было захвачено в плен 12 немец».

Далейшы лёс не высветлены.

Корзун Іван Васільевіч

Нарадзіўся ў 1885 г. Месца нараджэння: Мінская губ., Ігуменскі пав., Смілавіцкая

вол., в. Карзуны (у першакрыніцы па-руску памылкова – село Корзун; Мінская вобл., Чэрвеньскі р-н, Смілавіцкі с/с, в. Карзуны).

Прызваны на вайсковую службу ў 1906 г. Удзельнік Першай сусветнай вайны. У 1914 г. – падпрапаршчык 20-га пяхотнага Галіцкага палка. За баявыя адзнакі яму быў нададзены чын прапаршчыка са старшынствам з 25 ліпеня 1915 г.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскія медалі 3-й і 4-й ступеняў.

Далейшы лёс не высветлены.

Раловец Вікенці Антонавіч

Нарадзіўся 21 кастрычніка (2 лістапада) 1889 г. Месца нараджэння: Віленская губ., Ашмянскі пав., с. Забрэззе – цэнтр Забрэзскай вол. (Мінская вобл., Валожыцкі р-н, Гародзькаўскі с/с, в. Забрэззе).

З сялянцаў. Скончыў народнае вучылішча ў родным сяле. Быў прызваны на тэрміновую вайсковую службу, служыў у лейб-гвардыі Сямёнаўскім палку. Вызначыўся ў баях Першай сусветнай вайны, служыў старшым унтэр-афіцэрам у кавалерыі. Вяваў на Паўночна-Заходнім і Заходнім франтах.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў.

Апошні Георгіеўскі крыж 1-й ступені атрымаў за адвагу ў баі каля родных мясцінаў. У 1918 г. вярнуўся на радзіму, займаўся сельскай гаспадаркай. У 1948 – 1950 г. удзельнічаў у арганізацыі мясцовага калгаса «Новая жыццё». Да 1955 г. працаваў у калгасе брыгадзірам, а затым, да 1962 г., – вясковым паштальёнам.

Памёр 24 лютага 1984 г.

Сільвановіч Лука (Лукаш Антонавіч)

Нарадзіўся ў 1887 г. Месца нараджэння: Віленская губ., Ашмянскі пав., Палачанская вол., в. Лапіны (Мінская вобл., Маладзечанскі р-н, былая вёска Лапіны).

З сялянцаў. Атрымаў пачатковую адукацыю ў Палачанскім і Гарадзілаўскім народным вучылішчах. Працаваў на чыгунцы Маладзечна – Ліда.

Прызваны на вайсковую службу ў 1914 г. Служыў у Сібірскаму ў 5-м уланскім Літоўскім караля Італіі Віктара-Эмануіла III палку 5-й кавалерыйскай дывізіі. Удзельнік Першай сусветнай вайны: старшы унтэр-афіцэр 5-га эскадрона таго ж палка. Вяваў на тэрыторыі сучаснай Польшчы і ў Прыбалтыцы. Вызначыўся ў баях за польскі

горад Сахачэў. За баявыя адзнакі яму быў нададзены чын падпрапаршчыка. Лукаш Антонавіч быў цяжка паранены ў баях на р. Заходняя Дзвіна ў 1917 г. Да 24 жніўня наступнага года ён знаходзіўся на лячэнні ў шпіталях.

Узнагароды: Георгіеўскія крыжы 1-й – 4-й ступеняў; Георгіеўскія медалі 3-й і 4-й ступеняў; ордэн Чырвонай Зоркі.

Георгіеўскім крыжам 4-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «Находясь в секрете для наблюдения за противником и, зная, что, их окружают, но понимая важность наблюдения, продолжали его, пока кольцо противника не сузилось до последней меры, тогда уже рискуя жизнью, пробрались через пешие и конные части и присоединились к эскадрону, передав сведения».

Георгіеўскім крыжам 3-й ступені ўзнагароджаны за наступны подзвіг: «29 мая 1915 г. прорвал расположение противника у реки Шишма, занял и удержал единственную переправу и господский двор по Шишме, несмотря на атаки неприятеля. Добывал и доставлял важные сведения о противнике, невзирая на опасность».

Георгіеўскім крыжам 3-й ступені ўзнагароджаны паўторна за наступны подзвіг: «23 августа 1915 г. вызвался пройти в деревню Надворники, занимаемую немецким эскадром, пробрался в деревню, произвёл разведку под огнём противника и своевременно доставил сведения своим». Узамем пераўзнагароджаны Георгіеўскім медалём 3-й ступені.

Георгіеўскім крыжам 2-й ступені ўзнагароджаны згодна з Загадам 1-га кавалерыйскага корпусу.

Георгіеўскім медалём 4-й ступені ўзнагароджаны за баявыя адзнакі.

У 1919 г. вярнуўся ў родны мясціны, удзельнічаў у ўсталяванні Савецкай улады ў Палачанскай вол. пасля нямецкай акупацыі, уступіў ў РКП(б). Быў ваенным камісарам Палачанскага валаснога рэўаенакама. Перад акупацыяй Ашмянскага пав. польскімі войскамі летам 1919 г. пераехаў у Магілёў, дзе быў прызначаны валасным ваенкамам у в. Вялікія Дольцы Барысаўскага пав. Мінскай губ. (цяпер у складзе Ушацкага р-на Віцебскай вобл.). Пазней Лукаш Антонавіч жыў у розных мясцінах Беларусі. Пачатак Вялікай Айчыннай вайны заспеў яго ў Ваўкавыску Беластоцкай (цяпер – Гродзенскай) вобл. Далучыўся да падпольна-парызанскага руху, быў сувязным аднаго з атрадаў Баранавіцкага партызанскага злучэння. Пасля вайны вярнуўся ў Палачаны. Удзельнічаў у арганізацыі мясцовага калгаса імя Янкі Купалы.

Памёр 14 студзеня 1969 г.

Канстанцін ГАЙДУКОВ,
Барыс МАЦВЕЕВ, з. Віцебск

(Працяг будзе)

Едзем на веласіпедзе

Надаўна пастаянная камісія па забеспячэнні бяспекі дарожнага руху пры Савеце Міністраў Рэспублікі Беларусь прыняла Канцэпцыю развіцця веласіпеднага руху. Дакумент быў афіцыйна зацверджаны сёлета 11 студзеня.

Распрацоўка канцэпцыі была даручаная Міністэрству транспарту і камунікацыяў улетку мінулага года. У рабочую групу па яе распрацоўцы былі ўключаныя прадстаўнікі Мінскага веласіпеднага таварыства, іх працу падтрымаў Еўрасаюз у рамках праекта «Гарадскі веларух у Беларусі». Мэты, што мусяць быць дасягнутыя да 2030 года, вызначаюцца дзвума паказчыкамі – бяспекаю і доляю выкарыстання веласіпедаў.

– Канцэпцыя сведчыць пра тое, што веласіпеднаму руху пачалі надаваць значную ўвагу на нацыянальным узроўні, – лічыць старшыня праўлення Мінскага веласіпеднага таварыства Павел Гарбуноў. – І гэта не можа не радаваць. Рэспубліканская канцэпцыя дае арыенцір рэгіянальным і мясцовым уладам пры стварэнні гарадскіх і абласных планаў развіцця веласіпеднага руху, а ў велаактывістаў з’явілася магчымасць абаспірацца на яе пры праасоўванні сваіх інтарэсаў.

У планах – павелічэнне долі выкарыстання веласіпедаў: у гарадах з насельніцтвам 50 тысячаў чалавек і больш – да 8-10%, у гарадах з насельніцтвам менш за 50 тысячаў чалавек і пасёлках гарадскога тыпу – да 15-20%, у аграрардаках і сельскіх населеных пунктах – звыш 40%. Дарэчы, у Мінску стала карыстаецца веласіпедамі больш за 1% жыхароў, і іх колькасць пастаянна расце.

– Заўважэння 8-10% для Мінска – гэта даволі шмат. У цёплы час года гэта каля 500-700 тысячаў паездак у дзень па розных мэтах, – патлумачыў П. Гарбуноў. – Але гэта цалкам дасягальна. Для параўнання: у Варшаве гэтая лічба сёння 4%, бягучая доля паездак у Берліне – каля 13-15%. У агульнаеўрапейскай стратэгіі, якая цяпер абмяркоўваецца, хутчэй за ўсё, будзе індэксатар 12% паездак да 2030 года ў сярэднім па гарадах Еўрасаюза. Так што нашыя мэты цалкам сучасныя.

Што тычыцца паказчыка бяспекі, пра які таксама ідзе гаворка ў канцэпцыі, то колькасць пацярпелых у дарожна-транспартных здарэннях веласіпедыстаў павінна знізіцца як мінімум на 25%.

Праца па рэалізацыі канцэпцыі ўжо вядзецца. Да прыкладу, Міністэрства архітэктуры і будаўніцтва распрацоўвае веласіпедны стандарт.

Таццяна ЖАРНАСЕК

Фота Ніны КАЗЛЕНІ

Праект па ўстойлівым развіцці турызму ў Беларусі

14 лютага ў Мінску адбылася заключная прэс-канферэнцыя праекта ЕС «Падтрымка ўстойлівага развіцця турызму ў Беларусі». Геаграфія праекта ўключала пяць пілотных дэстацыяў: Аўгустоўскі канал, Камянец – Пружаны, Мсціслаў, Мядзель і Полацк.

Намеснік міністра спорту і турызму Міхаіл Партной распавёў аб выніках працы турыстычнай галіны і адзначыў важнасць праекта ЕС. Ён адзначыў: «Я хацеў бы падзякаваць усім занятым у ім спецыялістам. Дзякуючы сумесным намаганням мы знаходзім новыя напямкі для эфектыўных інвестыцый у развіццё беларускага турызму. Па выніках мінулага года ў рэспубліканскі бюджэт ад турыстычнай галіны паступіла блізу 170 млн долараў, і мы спадзяемся павялічыць яе прыбытковасць ужо ў найбліжэйшай будучыні».

Кіраўнік Прадстаўніцтва Еўрапейскага саюза Андрэа Віктарын распавяла: «У рамках праекта “Падтрымка ўстойлівага развіцця турызму ў Беларусі” намі было інвеставана прыкладна 1,7 млн еўра ў пяць беларускіх дэстацыяў. Праект садзейнічаў укараненню перадавога еўрапейскага досведу,

падыходаў, маркетынгу і ўмацаванню патэнцыялу для стварэння новых, а таксама абнаўленню ўжо добра вядомых рэгіянальных турыстычных брэндаў і турыстычных прадуктаў». Прадстаўнікі пілотных дэстацыяў таксама падкрэслілі важнасць атрыманых вынікаў для развіцця турызму на мясцовым узроўні.

Пад час прэс-канферэнцыі былі таксама прадстаўлены распрацаваныя ў рамках праекта прэзентацыйныя матэрыялы, прызначаныя для праасоўвання краіны і беларускіх рэ-

гіёнаў як на міжнародным, так і на ўнутраным турыстычным рынку. Яны надрукаваны на 4 мовах тыражом больш за 100 тыс. асобнікаў. Знятыя ў прэзентацыйныя відэаролікі для кожнай з дэстацыяў праекта.

Заключнае слова ўзяў кіраўнік праекта Янэз Сіршэ:

– Я аптыміст і веру ў перспектыву развіцця турызму ў Беларусі. Важна разумець, што ён прыносіць прыбытак не толькі ад продажу квіткаў ці гасцініцаў. Зарабляць на ім можна таксама і ўскоснымі спосабамі, таму з’яўленне турыстаў заўсёды ініцыюе дух прадпрыемліўства ў рэгіёне, што ідзе на карысць яго развіццю. З боку дзяржавы вартна надаваць увагу турызму як цэнтралізавана, так і на мясцовым узроўні, падтрымліваць двухбаковую сувязь і вызначаць прыярытэты ў напрамках развіцця. Рэгіянальны турызм не павінен быць аматарскім, яго трэба развіваць прафесійна. Для гэтага неабходныя стратэгічнае бачанне, разуменне турыстычнага рынку, задавальненне патрэбаў турыстаў і матывацыя мэтавай аўдыторыі.

Паводле паведамлення прэс-службы Прадстаўніцтва ЕС у Беларусі

Вучыцца не шкодна

Уздоўж

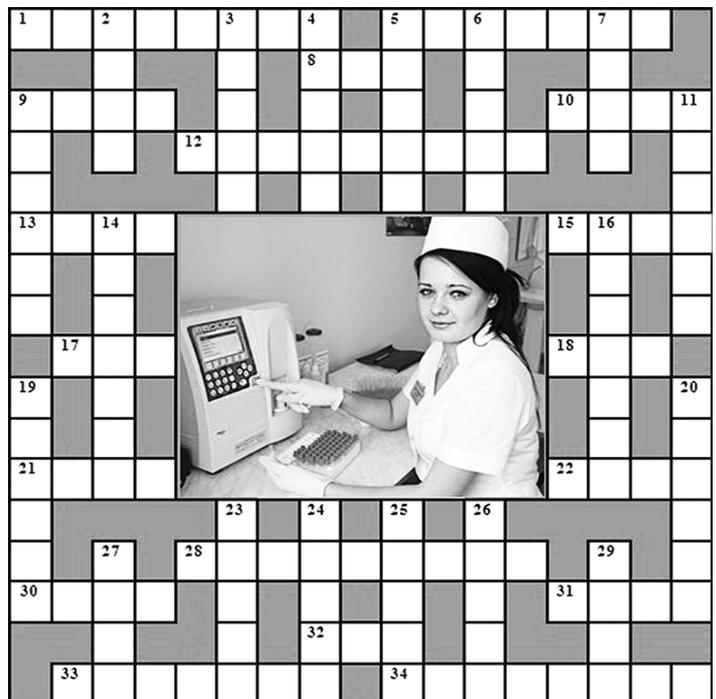
1. Званне, якое прысвойваецца найбуйнейшым вучоным; сёння ў Беларусі налічваецца каля 100 вучоных з гэтым высокім званнем. 5. «А будзе йсці навука туга, // Падгоніць бацькава ...!». З паэмы Якуба Коласа «Новая зямля». 8. Электрычна зараджаная часціца. 9. Корань навукі горкі, ды ... яго салодкі (прык.). 10. ... зямлі-карміліцы – цёплы кажух (прык.). 12. Дрэва і ... пазнаюцца па плодзе (прык.). 13. Бачыць ... да лёка, а розум яшчэ далей (прык.). 15. Каштоўны рыбны далікатэс. 17. Агароджа. 18. Студзень – ... зімы (прык.). 21. Музычны смычковы інструмент. 22. «Асёл такшыраўчыцца ўмеў, // Што кніжкі ўсе, як ..., з’ёў». З байкі Янкі Купалы «Асёл і навука». 28. Чалавек, выдатны прыродны здольнасці якога выявіліся без сістэматычнай адукацыі (перан.); вучонымі-... ў Беларусі былі К. Сямановіч, першы вынаходнік шматступенчатай ракеты, а таксама К. Чарноўскі, адзін з першых вынаходнікаў ладводнай лодкі. 30. Паляўнічы-прафесіянал. 31. Навука – не ... (прык.). 32. Афрыканская антылопа. 33. Кніжка,

падручнік, дзе змешчаныя невялікія тэксты, творы для практыкавання ў чытанні. 34. Глыбіня – у моры, ... – у навуцы (прык.).

Упоперак

2. Пра смелага, гордага чалавека. 3. Сістэма прыёмаў у якой-небудзь дзейнасці. 4. Полая пухліна. 5. Пні; шмат пнёў. 6. Схіл, нахіл. 7. Адрэзак паласы ворнай зямлі. 9. У сістэматыцы падраздзяленне ўнутры аднаго віды. 11. ... без розуму – што літар без свечкі (прык.). 14. Вучэнне без умнення не ... а бяда (прык.). 16. Навука, як ..., патрабуе гарачага пачуцця (прык.). 19. З навукай пойдзеш – ... знойдзеш (прык.). 20. ... па дарожцы бяжыць, а нязнайка на печы ляжыць (прык.). 23. «Другі ... – ні «бэ», ні «мя». // А любіць гучнае імя». З байкі Кандрата Крапівы «Дыпламаны ...». 24. Парны танец. 25. ... – найлепшае багацце (прык.). 26. Вучы ..., вучыся і ў народа (прык.). 27. У каго ..., у таго і сіла (прык.). 29. Скончыў ... навуку, а ведае толькі аз ды букі (прык.).

Склаў Лявон ЦЕЛЕШ

Сакавік

6 – Мезенка Ганна Міхайлаўна (1948, Нясвіжскі р-н), лінгвіст, педагог, выдатнік адукацыі Беларусі, лаўрэат прэміі НАН Беларусі (1999) – 70 гадоў з дня нараджэння.

7 – Чарняўскі Міхал Міхайлавіч (1938, Мядзельскі р-н – 2013), вучоны-археолог, даследчык матэрыяльнай і духоўнай культуры плямёнаў каменнага і бронзавага вякоў паўночна-заходняй Беларусі, першабытнага мастацтва на тэрыторыі Беларусі, пісьменнік – 80 гадоў з дня нараджэння.

8 – Каспяровіч Галіна Іванаўна (1948, Чашнікі), вучоны-этнограф, якая даследуе этнакультурную гісторыю беларусаў XX ст., лаўрэат прэміі Прэзідэнта Рэспублікі Беларусі «За духоўнае адраджэнне» – 70 гадоў з дня нараджэння.

8 – Мікола Ткачоў (Мікалай Гаўрылавіч; 1918, Краснапольскі р-н – 1979), пісьменнік – 100 гадоў з дня нараджэння.

9 – Аляхновіч Францішак Каралевіч (1883 – 1944), беларускі тэатральны дзеяч, драматург, публіцыст, празаік – 135 гадоў з дня нараджэння.

11 – Гілеп Уладзімір Аляксандравіч (1938, Капыльскі р-н), гісторык, краязнаўца, дзяржаўны дзеяч Беларусі, лаўрэат прэміі Беларускага прафсаюза работнікаў культуры (2015), узнагароджаны медалём Францішка Скарыны, ганаровымі знакамі Міністэрства культуры Беларусі і Беларускага фонду культуры «Рупліўцу. Стваральніку» – 80 гадоў з дня нараджэння.

11 – Кляшторны Тодар Тодаравіч (1903 – 1937), беларускі паэт, перакладчык – 115 гадоў з дня нараджэння.

12 – Валасевіч Эдуард Станіслававіч (1918 – 1997), беларускі паэт-байкапісец – 100 гадоў з дня нараджэння.

12 – Кармянскі раённы мемарыяльны музей П.М. Лепашынскага (Карма; 1968) – 50 гадоў з часу адкрыцця грамадскага музея.

12 – Лепашынскі Панцеляймон Мікалаевіч (1868, Касцюковічы р-н – 1944), дзеяч рэвалюцыйнага руху, публіцыст, пісьменнік, педагог – 150 гадоў з дня нараджэння.

13 – Першы з'езд РСДРП (Мінск; 1898) – 120 гадоў з часу правядзення.

14 – Цішчэвіч Мікалай Пятровіч (1938, Віцебск – 1993), акцёр, заслужаны артыст Беларусі – 80 гадоў з дня нараджэння.

15 – Ляцкі Яўген Аляксандравіч (1868, Мінск – 1942), рускі этнограф, фалькларыст, літаратуразнаўца, даследчык беларускага фальклору і этнаграфіі, дзеяч беларускага замежжа (Чэхія) – 150 гадоў з дня нараджэння.

15 – Малажай Галіна Мікалаўна (1938, Брацкі р-н – 2005), мовазнаўца, даследчыца праблемаў культуры мовы і маўлення, аўтар вучэбных дапаможнікаў для сярэдняй і вышэйшай школы – 80 гадоў з дня нараджэння.

Малая краязнаўчая энцыклапедыя

(Пачатак у № 1 за 2003 год)

ПАРТРЭТ САРМАЦКІ – від партрэта, пашыраны на землях Беларусі ў канцы XVI – пачатку XVIII ст. Назва паходзіць ад назвы старажытных плямёнаў сарматэў, якіх польская і літвінская (беларуская) шляхта лічыла сваімі продкамі і на гэтай падставе імкнулася апраўдаць сваё прывілеяванае становішча ў грамадстве. Сарматызм стаў светапоглядам, культурай і ладам жыцця шляхты. Гэтая ідэалогія яднала вышэйшы стан Кароны Польскай і ВКЛ, адначасова супрацьпаставіла яго іншым станам краіны і навакольным народам, асабліва некатоўскага веравання. Галоўным абавязкам шляхты лічылася ваенная справа і абарона Бацькаўшчыны.

Сарматызм у беларускай культуры знайшоў адлюстраванне таксама ў мемарыяльнай пластыцы і літаратуры. Жывапісны партрэт сармацкі спалучаў рысы параднага, рыцарскага і труннага партрэтаў. Важную ролю ў яго станаўленні адыгралі гравюры «штамбухаў», альбомы для запісаў, замалёвак у падарожжах, дзе побач з малюнкам змяшчалі суправаджальны тэкст, а таксама кнігі-эмблемы, пашыраныя ў Польшчы і Беларусі.

Адметныя рысы партрэта сармацкага – адлюстраванне персанажа ў парадным адзенні, пышны драпіроўкі, спалучэнне характэрнай для арыстакратычнага параднага партрэта ўрачыстай рэтраспектыўнасці з невялікімі элементамі (вызвыгнутыя аб'ёмы, атрыбутаў, надпісы інфармацыйнага характару пра партрэтаванага і інш.). Канкрэтны характарыстыка асобы давалася, як правіла, без ідэалізацыі, у сувязі з чым партрэт сармацкі выконваў функцыю больш сацы-

яльную, чым эстэтычную. Адлюстраванне ў партрэце сармацкім характарызуецца плоскасцю ў трактоўцы аб'ёму, геаметрызацыяй формы, адсутнасцю светлоценьявых эфектаў.

У гэты час на беларускіх землях працавала шмат іншаземных майстроў, сюды прывозіліся творы з розных краін Еўропы. Разам гэта стварала спрыяльную глебу для росквіту партрэтнага жанру, для фармавання яго нацыянальных рысаў. Буйнымі цэнтрамі партрэтнага жывапісу ў ВКЛ былі Вільня, Нясвіж, Супрасль, Слуцк. Даліку найбольш выдатных помнікаў адносіцца партрэт Юрыя Радзівіла. Мадэль у ім паказаная ў поўны рост у атачэнні шматлікіх дэталей. Дзякуючы ім, а таксама надпісу, можна даведацца пра партрэтэмага, пра месца паказаных асобы ў тагачасным грамадстве.

Тылова «сармацкім» з'яўляецца і партрэт Яна Сабескага, што выканаў вядомы беларускі гравёр А. Тарасевіч з Глуска. Сярод найбольш значных твораў партрэты Грызельды Сапегі (1632 – 1633), Канстанціна Астрожскага (1-я палова XVII ст.), Ігнація Завішы (1732), трунны партрэт Аляксандра Пацея (2-я палова XVIII ст.).

Партрэт сармацкі зрабіў уплыў на еўрапейскія формы партрэта, што развівалася на тэрыторыі Беларусі ў XVI – XVIII стст, яго рысы прыкметныя таксама ў некаторых творах пачатку XIX ст.

У XX ст. адбылося адраджэнне жанру ў выніку сумеснага праекта рыцарскага клуба «Жалезны воўк» і мастакоў А. Елізарава, А. Міхайлава, А. Пескуна і інш. Сармацкі партрэт не толькі адрадіўся на глебе старых традыцый, але і атрымаў новае развіццё ў розных стылях сучаснага жывапісу.

Партрэт Грызельды Сапегі. (1632 – 1633) Мастак невядомы

У тэатры «Зьніч»

19 сакавіка для дзяцей будзе ісці монаспектакль Сяргея Кавалёва «Анёл-ахоўнік» паводле твора французскай пісьменніцы Кармэн Барнос дэ Гаштольд «Малітыя жывёлаў». Просьбы розных жывых істотаў, братоў нашых меншых, да Бога перадаюць анёлы і анёлкі. Адзін з іх і стаўся героем спектакля.

Выканаўца – Раіса Астрадавіна, рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева.

Увечары глядачоў чакаюць на пэтычных монаспектаклі «Не праклінай, што я люблю» паводле вершаванага рамана Ніла Гілевіча «Родныя дзеці». Даследчык беларускага фальклору і побыту, тонкі знаўца жывой народнай гаворкі, Н. Гілевіч стварыў сьеаэсабліваю паэтычную сюіту, дзе гарманічна зніталіся гумарыстыч-

ныя ноты і шчымлівая музыка каханя, дзе чуюцца напевы роднай ямлі... На сцэне гэта перадаў выканаўца Мікалай Лявончык. Аўтар інсцэніроўкі і рэжысёр-пастаноўшчык – Галіна Дзягілева, музычнае суправаджэнне Дар'і Неўмяржыцкай (пымбалж).

21 сакавіка на сцэне прэм'ерны монаспектакль «Мама» паводле фантастычнай п'есы чэшскага драматурга Карэла Чапэка і першаў народнага паэта Беларусі Рыгора Барудзіна, якія ён прысвяціў сваёй маці. Чым чалавек трымаецца ў жыцці? Што дапамагае яму выжыць пад час катастрофы? Толькі сапраўдныя кахтоўнасці: спачуванне, надзея, вернасць, абавязак – і любоў, якая застаецца, нават калі нашых родных ужо няма побач. І вось вакол мамы Далорэс збіраюцца яе сыны – урач Ондра, лётчык Іржы, Карнэль, Пётра і малодшы Тоні, які піша вершы...

Спектаклі праходзяць у тэатральной зале Культурнага цэнтру касцёла Св. Сымона і Св. Алены. Дадатковую інфармацыю можна атрымаць па нумару тэлефона: 331-75-53.

Фота Уладзіміра Пучыньскага

Учаканні вясны

Адказы на крыжаванку, змешчаную ў № 8

Уздоўж: 1. Сянно. 5. Дар'я. 7. Курган. 9. Курс. 10. Лета. 11. Батальён. 14. Іван. 15. Праца. 17. Маці. 19. Цаўбэ. 21. Ліцэй. 22. Цітр. 23. Сумленне. 26. Крос. 28. Вера. 29. Вёрсты. 30. Адно. 31. Дрыса.

Упоперак: 1. Сакавік. 2. Нос. 3. Бухта. 4. Тальк. 6. Аул. 8. Дабрата. 12. «Малодосць». 13. Настаўнік. 15. Памяць. 16. Мінтай. 18. Вілейка. 20. Брыгада. 24. Маёр. 25. Нота. 27. Сын. 28. Вір.

ПАРТЫЗАН

(ад італ. Partigiano – прыхільнік пэўнай грамадскай групы, партыі) – асоба, якая вядзе ўзброеную барацьбу на тэрыторыі, акупаванай праціўнікам (альбо якая знаходзіцца пад кантролем супрацьлеглых палітычных сілаў), з выкарыстаннем метадаў партызанскай вайны, член партызанскага атрада.

Слова «партызан» ужываецца пераважна як агульная назва ўзалежнікаў недзяржаўных, гэта значыць, што не з'яўляюцца рэгулярнай арміяй (або рэгулярных, што дзейнічаюць у адрыве ад асноўных сілаў), ваенных аб'яднанняў – ваенных атрадаў, што складаюцца з прыхільнікаў пэўных палітычных (уладных) колаў або гардыскіх сілаў дадзенай краіны і якія выкарыстоўваюць падтрымку мясцовага насельніцтва.

Неафіцыйны, нефармальны характар гэтых атрадаў часцей за ўсё звязаны з тым, што іх мэтай з'яўляецца барацьба супраць існуючай у краіне ўлады (палітычнага або ваеннага рэжыму), або акупантаўнага рэжыму варажэй краіны; прычым пераважна ваенным шляхам, метадамі партызанскай вайны ў тыле праціўніка – дыверсіі, тэрор, узброеныя сутыкненні з сіламі паліцыі, рэгулярнай арміі, мясцовай адміністрацыі і г.д., карыстаючыся замаскаваным перамяшчэннем па тэрыторыі і пазбягаючы фронтальных сутыкненняў з пераўзыходнымі сіламі праціўніка.

Партызанскія атрады і тактыка партызанскай вайны ў тыле праціўніка шырока ўжывалася пад час шматлікіх войнаў і лакальных канфліктаў.

(Заканчэнне артыкула ў наступным нумары)